

Syd-lappiske renmerker.

Av

Kristian Nissen.

Som mange av Fataburens læsere vil vite merker lapperne sine Srener med hakk og klipp i örene, skaarne med kniv som regel mens renerne endnu er kalver i 2—4 maaneders alder. Ved at hakk og klipp av bestemte, forskjelligartede former skjæres enten i höire eller i venstre öre, i örets forkant eller dets bakkant eller i dets spids kan der dannes en stor mængde kombinationer. Hver reneier anvender en bestemt kombination som merke for sine rener og denne kombination er da hans renmerke eller öremerke.

Denne bruk av öremerker er ikke noget for lapperne eiendommeligt. Baade i Norge og Sverige, paa Island og antagelig ogsaa i andre lande merker bönderne faarene med hakk og klipp i örene.

Efter sigende skal det dog være mange rennomader længer österut som ikke öremerker sine rener, og det spørsmaal ligger derfor nær: er lappernes öremerkning av renerne oprindelig og genuint lappisk? eller har de lært den at kjende hos östligere folkeslag? eller har de lært denne kunst av nordboerne efter sit möte med dem i fjerne tider? eller endelig, om de har kjendt og anvendt öremerkning allerede för sit möte med nordboerne, er den da blit paavirket av og eventuelt rikere utviklet ved nordboernes kreaturmerkning, specielt deres saue- (faare-) merkning?

Jeg vil ikke ved denne leilighet söke at besvare disse spørsmaal. Deres besvarelse forutsætter for det første kjendskap til alle de av lapperne saavel i vore dage som i den utstrækning det kan bringes paa det rene tillike i ældre tid anvendte merkesnit og kombinationer og studium av dissers lappiske benævnelser, for det andet kjendskap

til og sammenligning med nordboernes og helst tillike med østligere folkeslags kreaturmerker.

En begyndelse til en saadan sammenligning av nordiske kreaturmerker med lappiske renmerker har Dr. juris Kristian Østberg gjort i sin avhandling: Norsk Bonderet I (Kristiania 1913), hvor der gives utførlige oplysninger om norske, færøiske og islandske samt delvis

Fig. 1. Renmerkning paa en odde i Allesjaure (i Jukkasjärvi i Torne lappmark)
I. Lappen vikler op sin lasso og speider efter sine egne rener i flokken.
Forf. foto. ²¹/₇ 1911.

om gotlandske sauemerker og foretages en sammenstilling av flere av disse med nordlappiske renmerker, men hvor heller ikke de av mig nævnte spørsmal søkes besvaret, hvad der jo ogsaa laa utenfor forfatterens opgave.

Hvad jeg ved nærværende lille opsats tilsigter er kun at gi et litet bidrag til analysen av lappernes renmerker og det fra et omraade, hvorifra hittil kun litet er publiceret til spørsmalenes belysning, nemlig fra de sydligste lappetrakter i Sverige og Norge.

Det som hittil foreligger offentliggjort om renmerker og lappiske renmerkenavne skriver sig nemlig hovedsagelig fra nordligere trakter. Fra Lule lappmark (Gällivare og Jokkmokk) skrev sig de oplysninger som Dr. Svenonius gav i Meddelanden från Nordiska Museet 1893—94 (pag. 39—42) under overskriften: »Lapparnes renmärken. Ett etnografiskt-juridiskt bidrag». Fra Lule lappmark stammer ogsaa de oplysninger professor K. B. Wiklund gir i sin

Fig. 2. Fra renmerkningen ved Allesjaure. II. Kalven merkes.
Forf. foto. ³¹/₇ 1911.

»Lule-Lappisches Wörterbuch» (1890) og de billeder som ledsager lappefoged Hultins artikel om »Renen och renkulturen» i pragtverket »Lappland» (1908) og hans note »Om renmärken» i Emilie Demant-Hatts bok »Med lapperne i höjfeldet» (1913). Fra endnu nordligere trakter gir Wiklund oplysninger i sin note om »Renmärkeselementen i Jukkasjärvi och Koutokæino» i nævnte bok av Demant-Hatt.

Av de kommissionsindstillinger, som ligger til grund for de norske, svenske og finske love om renmerkning, er det mig bekjendt

kun den finske lapmarkskomitees indstilling av 1904 og den finmarkske (norske) fjeldfinkommissions indstilling av 1910 som ganske kort omtaler merkernes form og deres finske (finlandske) resp. finmarksk-lappiske navne. Men ogsaa dette er altsaa fra de aller nordligste trakter.

Fra de sydligste svenske lappetrakter har man dog offentliggjort meget materiale til bedömelse av merkernes form, idet utdrag av de

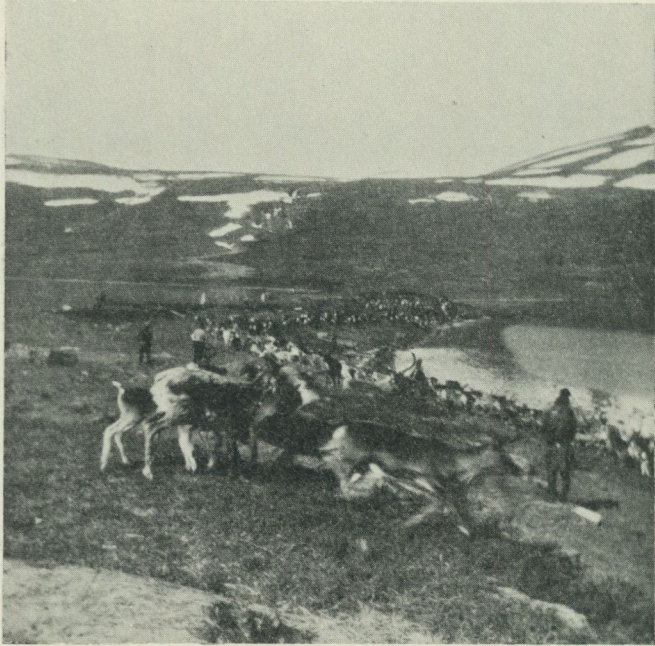

Fig. 3. Fra renmerkningen ved Allesjaure. III. Flokken slippes løs og stryker tilfjelds efter avsluttet merkning.

Forf. foto. 31/7 1911.

officielle renmerkefortegnelser for Jämtlands län fra tid til anden er offentliggjort.¹ Disse fortegnelser indeholder dog ikke nogen oplysning om de anvendte merkesnits lappiske (eller svenske) navne, kun en tegnet gjengivelse av de registrerte avklipp av merkerne. Den svenske lovgivning indeholder nemlig ikke i likhet med den

¹ Jeg har set nogle saadanne ogsaa fra Västerbottens län, men ingen fra Norrbottens.

norske noget paabud om, at der med det merkeavklipp, som indleveres til registrering, tillike skal leveres en beskrivelse av merket. Og man savner derfor i Sverige det kontrolmiddel og sproglige oplysningsmiddel som en beskrivelse kan være, naar den er god og korrekt.

Hvad de norske renmerkeregistre angaar, saa er det endnu kun söndenfelds — hvor beskrivelser gives med norske, fra sauemerkerne hentede uttryk — og i Finmarken, hvor lappernes terminologi an-

Fig. 4. Jämtlandslapper merker en renkalv (i et provisorisk samlingsgjerde mellem Mullfjället og Åreskutan).
Forf. foto. dec. 1914.

vendes, at registrene er i fuld eller ialfald nogenlunde god orden. De söndenfeldske er ogsaa delvis offentliggjort i trykken. For de mellemliggende trakter — Tröndelagen og Nordland — arbeides der med registrene og naar de er bragt i fuld stand vil ogsaa disse overensstemmende med lovens paabud bli publiceret. For Finmarkens vedkommende gjælder ikke noget paabud om trykning av registrene, men for disses vedkommende er jeg i besiddelse av nöiaktige avskrifter, der for mig er et hovedmateriale ved behandlingen av disse spørsmåal.

Under et samvær i december 1914 ved Åre i Jämtland med bl. a. den kjendte norske lap Daniel Mortensen fik jeg av ham en række oplysninger om de öresnit, som brukes ved renmerkning av lapperne i Jämtland, Härjedalen og Idre paa svensk side og i Namdalen og Tröndelagen förövrig samt i Tolgendistriktet i Hedemarkens amt paa norsk side. Paa medfölgende planche har jeg gjengit disse renmerkesnit efter Daniel Mortensens anvisning og tilföiet de av ham opgivne lappiske navne og navnevarianter paa disse.

Inden jeg nedenfor gir nogen nærmere oplysninger om hvert enkelt snit og dets lappiske navn, vil jeg bemerke, at jeg ikke er fortrolig med den fra Finmarks-lappisen saa sterkt avvikende syd-lappiske dialekt eller dialektgruppe og heller ikke med nogen gjennemført fonetisk skrivemaate. Men jeg har gjengit navnene saa bogstavret som jeg var istand til at opfatte dem. Med det fra Finmarkslappisen laante bogstav š tilsigtes lyden sch eller sj, med ě lyden tsch eller tsj.

Hvad dialekten inden ovennævnte omraade angaar meddelte Daniel Mortensen, at den falder i to underdialekter, hvorav den ene tales i det egentlige Jämtland samt i Idre (nordligst i Dalarne) paa svensk side og i Namdalen og nordre Trondhjems amt förövrigt samt i det til Idre stötende Tolgendistrikt (i Engerdalens herred i Hedemarkens amt) paa norsk side, mens den anden tales i Härjedalen paa svensk side og i Tydalen-Röros (Söndre Trondhjems amt) paa norsk side. Forklaringen til dette eiendommelige sprang i dialektfordelingen er den, at saavel de svenske Idrelapper som de norske Tolgenlapper (Daniel Mortensen selv med egen og besvogret familie) oprindeligt skriver sig fra Jämtland. Tillægsvis anförte Daniel Mortensen, at de længer österut i Jämtland boende Ovikslapper taler en blanding av Jämtlands- og Härjedalsdialekt, og han antok derfor, at deres renmerkenavne var en blanding av de jämtlandske og de härjedalske.¹

¹ Ifölge Qvigstad, »Nordische Lehnwörter im Lappischen», p. 10, deler ungarenen Dr. I. Halasz, som har studeret de sydlappiske dialekter, heromhandlede sprogomraade i tre dialekter, nemlig i to for Jämtland—Nordre Trondhjems amt og en for Härjedalen—Tydalen-Röros. Professor Wiklund nævner i Journal de la Société finno-ougrienne

Da Daniel Mortensen er opvokset i Hotagen i Jämtland og som voksen mand har færdedes overmaade meget omkring i disse trakter og bl. a. selv i aarrækker har drevet rendrift saavel i Færendistriktet i Nordre Trondhjems amt som i de senere aar i Tolgendistriktet og er en kundskapsrik og intelligent mand, findes der neppe væsentlige feil i hans oplysninger. Ved samtaler jeg senere har hat med andre lapper fra disse trakter har jeg ogsaa i alt væsentlig faat Daniel Mortensens oplysninger bekræftet. Det har dog vist sig, at der ved siden af de af Daniel Mortensen nævnte navne og navnevarianter kan findes andre, og hvor omfattende hans oplysninger end er, kan de derfor ikke gjøre krav paa at være fuldstændige og uttømmende. Paa planchen fig. 5 har jeg kun anført, hvad Daniel Mortensen har meddelt mig. Her nedenfor gjengir jeg anmerkingsvis ogsaa de supplerende oplysninger, som andre lapper har git mig.

Saavel paa planchen som her nedenfor er de to underdialekter efter Daniel Mortensens tvedeling betegnet efter sit hovedströk paa svensk side henholdsvis »Jämtl.» og »Härjed.»

1. *nampa*, ret avskjæring af örets spids. Angaaende kombinationer se under 3 og 4.
2. *skarja* (skarrja), vinkelhakk i örets spids (svensk: saxmärke). Ang. kombination se under 5.
3. *šluptje* eller *særgestakk*, dybt enkelt indsnit fra örets spids indover. Begge navne bruges iflæng; dog siges det som regel naar *nampa* og *šluptje* er kombineret i samme öre: *nampa-særgestakk* og ikke *nampa-šluptje*, som nærmest vilde bety: *nampa* i det ene öre og *šluptje* i det andet.

XI (1893) i en beretning om sine sydlappiske dialektstudier hele 5 dialekter i samme omraade. Og Wiklunds sprogmaster for en af disse dialekters vedkommende er den samme Daniel Mortensen, som er min hjemmelsmand. Jeg tror dog at kunne gaa ut fra, at den uoverensstemmelse, som raader mellem Daniel Mortensens meddelelse til mig og nævnte filologers dialektopdeling, er mere tilsyneladende end virkelig, og at disse dialekter — praktisk set — kan samles i to dialekter eller dialektgrupper. Om det ikke har sin gyldighed i alle henseender tör det ialfald kunne ha sin rigtighed i denne specielle henseende, renmerkesnittenes benævning.

Syd-lappiske renmerkesnit

Efter anvisning av kap Daniel Mortensen
nedtegnet av rendriftsinspektör Kristian Nissen.

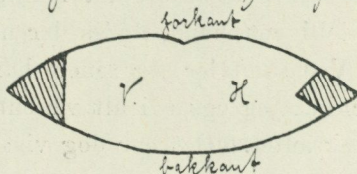
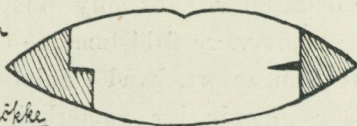
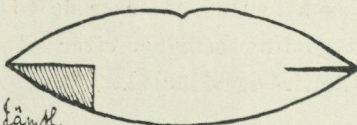
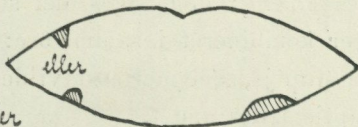
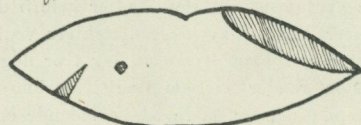
1. nampa2. skarja (el. skarja)
(svensk: saksmärke)Kombination
av 1 og 4:
nampa-kriökkeKombination
av 1 og 3:
nampa-sargestak4. kriökke
(el. kriökkes) fämt.
eller skavsk kærjed.3. slüptje eller
sargestak5. injire
fämt eller
snide kærjed.6. skavte el. gore
fämt. eller
gode kærjed.8. barhta
fämt. eller
hiehke kærjed og fämt.7. mällakka fämt.
eller stüörna hiehke
kærjed.9. snölle
(snelle)10. skaidde11. ↑ raike

Fig. 5.

Av den kjendte Röroslap Anders Paulsen er nr. 3 benævnt: *særgelt* og kombinationen med nr. 1 overenstemmende dermed: *nampa-særgelt*.

Foruten den av D. M. nævnte kombination av nampa og sluptje har andre lapper paavist for mig kombination av sluptje og nr. 5 *šnjire*, hvorom nedenfor.

4. *kruökke* (kruekke) Jämtl. eller *skavte* Härjed. vinkelhakk i örets forkant eller bakkant fra spidsen av indover. Ved kombination med nampa fremkommer: *nampa-kruökke*.

Denne kombination er av Röroslap Anders Paulsen benævnt: *nampa-skavta* i overensstemmelse med den av D. M. anførte Härjed. form for nr. 4: *skavte*. Om en kombination med nr. 5 *šnjire*, se nedenfor.

5. *šnjire* Jämtl. eller *snide* Härjed., skraa eller noget krum avskjæring av örets spids, enten fra forsiden eller fra baksiden. Av D. M. blev ikke nævnt nogen kombination med *šnjire*, men av andre lapper er paapekt følgende: med nr 2 skarja (i Jakob Nordfjeld d. ældres merke, men ellers vistnok sjeldent); med nr 3, f. eks. i Anders J. Barroks merke og av eieren selv benævnt: *šnjiren çærre sluptje*; med nr. 4, f. eks. i Jonas Nordfjelds merke.
6. *skavte* eller *gore* (NB. lang, lukket o) Jämtl. eller *gode* (likeledes lang lukket o) Härjed., stort buesnit i örets bakkant. (Snittet bör gaa noget dypere ind i öret end paa planchen tegnet.)
7. *mällakka* Jämtl. eller *stuörra tjiehke* Härjed., kortere buesnit i forkant eller bakkant, er en mellemting mellem nr. 6 og nr. 8. Av nævnte Anders Paulsen er dette merke ogsaa benævnt: *dabbel*. Av ovennævnte fra Vilhelmina i Västerbotten stammende lap Anders J. Barrok, der i lange tider har holdt til i Namdalen, er snit i örekanten omtrent som nærværende nr. 7 benævnt: *gore* (altsaa som nr. 6) eller *kruökke-tjehke* (eller nöiagtigere: *kruökkie-tsiekkie*). Saavidt jeg kunde forstaa bruktes ikke disse to navne iflæng, men pointet i distinktionen fik jeg ingen forklaring paa.

8. *tjehke* Jämtl. og Härjed. eller *bæhtta*, kun nordligst i Jämtl. f. eks. i Frostviken ved siden av *tjehke*: litet hak (vinkel eller halvrundering) i forkant eller bakkant, ofte to ved siden av hinanden.

En yngre meddeler, ovennævnte Anders Barroks søn Jon Barrok, har meddelt mig, att formen *bæhtta* er i bruk i Röröstrakterne, men ikke i Namdalen, altsaa motsat D. M:s opfatning. Jeg har ikke hat anledning at undersøke nærmere denne Jon Barroks paastand.

9. *suölle* (suelle), spidsere og dypere skraat utsnit i örets forkant eller bakkant.

Av Nils Stinnerbom, der likesom Anders Barrok stammer fra Vilhelmina men i længere tid har drevet rendrift i Namdalen, er dette merkesnit kaldt: *sargge* eller *sarkie*. Av Anders Barrok er et snit identisk med det under nr. 7 nævnte krukke-*tjehke* ogsaa benævnt *krukke-sarkie*.

10. *skaidde*, stort krumt utsnit av forkant eller bakkant fra spidsen næsten til roten. Saavel snittet som navnet skal være kommet fra Härjed., men brukes nu over hele omraadet.

Av Jon Barrok er dette merke benævnt: *vuolestakk* og var i vedkommende merke kombinert med *nampa* i samme öre. Av Anders Barrok er et snit som jeg oppfatter som væsentlig identisk med dette betegnet som: *skuönje*.

11. *ræike*, hul omtrent midt i öret. Dette skal være et nyt merkesnit, som ikke bruktes tidligere og hvis berettigelse ikke kan anerkjendes. Av Jon Barrok er oplyst, at det heller ikke brukes i Namdalen. Jeg har ogsaa fra andre hold hört uttalelser om, at anvendelse av hul som merke er et nyt og uberettiget paafund. Det anvendes dog mange steder og jeg har fundet det i en justitsprotokol fra Finmarken fra 1700-aarene, men — maaske karakteristisk — i et merke som tilhørte en nordmand og ikke en lap.

Som det vil sees har Daniel Mortensen for 6 av de 11 snit anført navnevarianter. Herav brukes varianterne for nr. 3, sluptje = særgestakk, iflæng over hele omraadet, medens de øvrige varianter beror paa dialektforskjellen. For nr. 5's vedkommende er jo denne ganske liten: šnjire (Jämtl.) = šnide (Härjed.) og en lign. liten differance er der mellem den ene av de to jämtlandske varianter for nr. 6: gore (Jämtl.) = gode (Härjed.). Men den første av de to jämtlandske varianter for nr. 6, skavte, er i Härjedalen betegnelse for et andet snit, nemlig nr. 4, jämtlandsk kruökke. Det snit, som er en mellemting mellem nr. 6 og 8 betegnes i Härjed. med et navn, som peker paa denne mellemstilling, nemlig stuörra tjiehke eller gode-tjehke, mens det i Jämtl. har et særskilt navn, mållakka. Av anden art er varianterne for nr. 8, idet jo tjiehke brukes over hele omraadet, bæhtta kun i dets nordligste trakter, en opfatning hvis riktighet som ovenfor nævnt blev bestridt av en anden meddeler.

Med de av andre meddelere nævnte navnevarianter blev disses tal öket, og et fortsat studium av de sydlappiske renmerkenavn vil antagelig bringe endnu flere varianter for dagen. Med den forskyvning som stadig finder sted bland lapperne, fornemlig fra nord mot syd i disse trakter, vil utvilsomt ogsaa ændringer kunne finde sted i renmerketerminologien, saa det som fastslaas idag kan om nogen aar ha tapt sin absolute gyldighet.

Den rækkefølge, hvori de 11 forskjellige snit ovenfor er nævnt, er ikke tilfeldig valgt, men er den hvorefter det enkelte snit efter Daniel Mortensens mening gir det hele av flere forskjellige snit sammensatte renmerke sin karakter. Nampa kommer som nr. 1, fordi et hvilket som helst merke, hvori nampa forekommer, av lapperne vil betegnes som et nampamerke uanset hvilke de andre enkeltsnit i merket end er. Likesaa vil ethvert merke, hvori nr. 2, skarja, forekommer, men ikke nr. 1, nampa, betegnes som et skarjamerke, hvilke snit merket end forövrig bestaar av; endvidere ethvert merke hvori nr. 3 sluptje, men ikke nr. 1, nampa, eller nr. 2, skarja, som et sluptjemerke osv. osv.

Efter hvad jeg har grund til at tro er denne rangering av merkesnittene efter deres karaktergivende værdi, hvortil jeg ikke fra

andre trakter kjender nogen fuldt ut tilsvarende parallel, i det væsentlige korrekt. Av ovennævnte Jon Barrok blev dog et par merker, hvori šnjire og šluptje forekom, betegnet som šnjire-merker og ikke efter ovenstaaende som šluptje-merker. Personlig finder jeg det ogsaa eiendommeligt, at et saa stort snit som skaidde er sat saa langt ut i rækken som nr. 10. Videre undersøkelser vil antagelig kunne bringe paa det rene, i hvilken grad en saadan rangering og karakterisering av det hele merke efter det som det vigtigste betragtede snit kan betragtes som almengyldig.

Kristian Nissen.

Efterskrift.

Efter at ovenstaaende allerede var sendt til trykning mottok jeg fra lappesformand Lars Nilsen Holm i Riastdistriktet (en del av Røroslappernes omraade) en fuldstændig fortegnelse over distriktets renmerker med de lappiske benævnelser tilføiet. I fig. 6 har jeg sammenstillet alle de enkelte snit i et enkelt örepar med de av L. N. Holm opgivne navne og med numre, der refererer sig til planchen fig. 5.

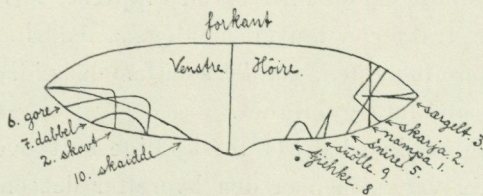

Fig. 6. Riastlappernes renmerkesnit i följe lappesformand Lars Nilsen Holm.

Hvad snittenes form og benævning angaar bekræftes herved i alt væsentligt de av Daniel Mortensen givne oplysninger (med Anders Paulsens tilføielser). Den her i fig. 6 tegnede form for snit nr. 6 er vistnok rigtigere og mere karakteristisk end av mig i planchen fig. 5 gjengit. Snit nr. 10 (skaidde) findes i Riastlappernes merker kun i bakkant og det tör være tvilsomt, om dette store snit idetheletat kan anbringes i forkant. De övrige kan anbringes i forkant eller i bakkant, bortset selvfølgelig fra nr. 1—3, som anbringes i örets spids.

Hul (ræike) findes ikke blandt de av Riastlapperne anvendte merkesnit. Det er vistnok ogsaa forövrig kun meget litet anvendt indet det omraade, jeg her behandler. Av Namdalslapperne skal det saaledes heller ikke være benyttet. Og i de offentliggjorte renmerkefortegnelser fra Jämtlands län findes det kun i et par merker fra Tännäs lappby i Härjedalen.

Nogen rangering av merkesnittene og benævning av det sammensatte renmerke efter det enkelte snit, som kommer först i rækkefølgen, — saaledes som ovenfor fremstillet efter Daniel Mortensens oplysninger, — kjender ikke Riastlapperne til. De betegner det sammensatte merke efter et eller to av de anvendte snit, f. eks. et nampa-šnjire-merke, naar dette eller disse snit i det givne tilfælde er karakteristiske for sammensætningen. Men nogen bestemt regel herfor gives ikke.

Den maate, hvorpaa det endnu umerkede örepars omrids er tegnet i fig. 6 — retlinjet forkant og en utböining for at betegne bakkanten — er den i Tröndelagen-Härjedalen-Jämtland sædvanlige.

Den maate hvorpaa jeg i planchen fig. 5 har gjengit örenes omrids — retlinjet bakkant, men med et hakk i forkant for at markere denne — er den i de nordlige lappetrakter anvendte og passer forsaavidt ikke for gjengivelse av sydlappiske renmerker. Den er i Norge praktisk talt eneraadende fra og med Finmarken i nord til og med Salten i Nordlands amt i syd. Paa svensk side er den anvendt saavel i Torne som i Lule lappmark (jfr de foran nævnte opsatser av Svenonius, Wiklund og Hultin).

I det mellemliggende strök i Norge — i Helgeland — har man en tredie maate at markere merkeavklippets forkant og bakkant paa, nemlig ved en mere eller mindre fremtrædende utböining i forkant, mens bakkanten er retlinjet. I Helgeland er denne methode den raadende og tillike — som man efter naboskapet kan vente det — i Västerbottens lappmarker i Sverige, jfr efterfølgende opsats av Torsten Kolmodin om »Några renmärken från Sorsele». Efter hvad lappfoged Claes Österberg velvilligst har meddelt mig er denne methode tillike den vanlige i Pite lappmark av Norrbottens län.

I gjengivelser av merker kan man stundom finde et hakk benyttet til at markere bakkanten, mens forkanten er retlinjet; men saadanne gjengivelser synes som regel at bero paa en forveksling av forkant og bakkant. Naar merker leilighetsvis kan findes gjengit uten hakk eller utböining til markering av forkant eller bakkant synes gjengivelsen som regel at være ufuldstændig. Hvis merkeavklippet imidlertid er forsynet med paaskrift om hvad der betegner venstre og hvad höire öre samt om forkant og bakkant er jo selvfølgelig anvendelse av hakk eller utböining til markering derav overflödig. Men den traditionelle fremgangsmaate i denne henseende kan da sammenfattes i fölgende regel: i Finmarken, Tromsö amt og Salten samt i Torne og Lule lappmarker anvendes et hakk i forkant; i Helgeland, i Pite lappmark og i Västerbottens län en utböining i forkant; i Tröndelagen og i Jämtlands län en utböining i bakkant.

Inden det söndenfjeldske tamrenhold i Norge brukes de forskjellige metoder iflæng. Ved avbildning av saue-(faare-)merker synes en saadan avbildning av det hele örepar overet ikke nogenstedes at være i bruk.

²⁴/₃ 1917.

K. N.

Några renmärken från Sorsele.

Öronen framställas utklippta i dubbelvikt papper eller näfver, som sedan utvikes, hvarvid i de sydliga lappmarkerna framsidan markeras af den lilla snibben *a* och de bägge halfvorna således be-teckna vänster- och högeröronen, tänkta såsom sedda uppifrån; sedan inklippes märkningen. De streckade linjerna på teckningen sid. 29 ange vikningen.

Nr. I—IV äro prof på märken som begagnas af en släkt, spridd i Arjeplog och Sorsele; I benämnes inom slakten »lillmärket» och torde utgöra grundformen i denna serie; III innehafves af en farfars syster till ägaren af I, nr II af dennas dotter och IV af hennes